

Forbruker og administrasjonsdepartementet
Familie-og likestillingsavdelingen

Postboks 8004 Dep
Oslo 1

I forbindelse med utkast til endringer i Lov om barnehager vil
Kvinnefronten i Norge uttale:

Kvinnefronten i Norge har siden Lov om barnehager ble vedtatt 6/6-75 vært blant de organisasjoner som har krevd at lova skulle endres når det gjelder å stille krav til utbygging, til bemanning, til tak på foreldrebetaling, bl.a.

Når endringsutkastet nå foreligger vil vi først kritisere den korte frist som høringsinstansene har fått. Vi mener den korte høringsfristen blir desto mer kritikkverdigg ettersom det nye lovforslaget på sentrale punkter avviker fra, eller ikke tar hensyn til innholdet i meldinga som gikk forut, d.v.s Stortingsmelding 03 (1980-81).

På denne måten mener vi dette lovforslaget blir hengende i lufta, som et forslag som ikke bygger på noen oppsummering av erfaringer med någjeldende lov. Viktige argumenter som har vært fremme i debatten både fra personla, foreldre og kvinneorganisasjoner blir heller ikke berørt i innledninga til lovforslaget.

En del av endringsforslagene er dessuten særdeles dårlig begrunnet, og iallfall ikke begrunnet ut fra hvordan nåverende lov fungerer og blir praktisert. Dette gjelder f.eks. lovendringsforslaget om kristen formålsparagraf.

Når det gjelder de kravene Kvinnefronten tidligere har stilt til endringer av lova og forskriftene, er ingen av disse oppfylt. På flere viktige punkt representerer endringsforslaget tvert i mot et tilbakeskritt. Vi vil ta for oss en del av de viktigste punktene:

Utbygging

Kvinnefronten i Norge reiset allerede ved innføringen av nåverende lov kravet om at alle barn skal ha rett til gratis daghjemsplass. Senere har bl.a. flere politiske partier støttet dette kravet, i prinsipp og i St.meld. 93 heter det også at "departementet ser det som et mål å bygge ut barnehager slik at alle barn, hvis foreldre ønsker det, kan tilbys den form for barnehage som best svarer til barnas og familiens behov". Det heter videre i denne stortingsmeldinga at "det er i dag en anerkjent rett (vår utheving) for begge foreldre å ta lønnet arbeid. Tilfredsstillende barnetilsyn mens foreldrene er på arbeid eller tar utdanning er en forutsetning for dette".

Årsskiftet 80/81 hadde 77 000 barn i førskolealder et eller annet barnehagetilbud, iberegnet korttidsplasser. Dette betyr at ca 80% av alle førskolebarn manglet et slikt tilbud.

I lova av 6/6-75 heter det i §4-1: Kommunene skal utarbeide program for utbygging av barnehager m.v. Programmet skal registrere bestående tiltak og nåverende behovsdekning, kartlegge behovet for ulike tiltak og legge opp til dekning av det kartlagte behov. (vår uthev.)

Kvinnefronten har kritisert denne paragrafen. Vi har hele tiden ment at kommunene må pålegges en slik utbygging, innafor en gitt tidsfrist, og at dette samtidig krever statlige tilskott både til utbygging og drift av en slik størrelsesorden at det blir mulig for alle kommuner å dekke det kartlagte behov.

Utkastet foreslår en endring av punktet om utbygging. Nå heter det i steden:

(§ 5) Kommunen skal utarbeide program for utbygging av barnehager. Programmet skal innarbeides i kommunale oversiktsplaner og samordnes med det kommunale langtidsbudsjett.

I forskriftenes §4-3 i utkastet, utdypes dette slik at utbyggingsprogrammet skal inneholde en skisse for utbygging på lengre sikt, fram til full behovsdekning. Programmet skal revideres i takt med den øvrige planlegging i kommunen. (våre uthev.)

I klartekst betyr dette, såvidt vi kan forstå, at lova fjerner kravet til kommunene om at det skal legges opp til dekning av det kartlagte behov. I stedet skal kommunen lage en skisse for utbygging på lang sikt (hvor lang sikt?) og utbyggingstakten skal hele tiden revideres i takt med kommunenes økonomi. Med andre ord: Skissen kan skyves ut i det blå. All erfaring viser at det også vil skje. Forslaget tar ikke stilling til noe mål for utbyggingen, eller hvordan et mål skal oppnås.

Vi mener dette bl.a. betyr at det i dag slett ikke er en anerkjent rett for begge foreldre å ta lønnet arbeid. Det er iallfall ikke anerkjent at en forutsetning for dette er tilfredsstillende barnetilsyn.

I lovforslagets kommentarer til de enkelte paragrafer legges det opp til at denne endringen bare er en forenkling av teksten, og at en vesentlig del av det som har gått ut av lovteksten nå er å finne i forskrift. Dette mener vi er å bortforklare prinsipielle forskjeller i tekstene. Riktignok setter ikke nåværende lov noen frist for når programarbeidet og den praktiske gjennomføringen m.h.t. utbygging skal være ferdig, men vi mener det er et klart tilbakeskritt dersom lova skulle endres på denne måten, på dette punktet. Vi ser endringen som et uttrykk for en klar nedprioritering av barnehageutbyggingen. Vi er dypt uenig i en slik nedprioritering.

Bemanning

Barnehagepersonalet har gjentatte ganger krevd økt bemanning i barnehagene. Ett krav har vært minimum tre ansatte på en avdeling på opptil 16 barn over 3 år og på opptil 3 barn under 3 år. I det foreliggende utkastet fra departementet foreslås det nå en minstenorm på to ansatte pr. avdeling i de nevnte tilfellene. Det sies i innledningen at en rgener med at svært få barnehager har en bemanning som ligger under denne normen, men at man mener det kan være nødvendig å presisere det likevel, slik at ikke økonomiske innsparinger skal skje på dette feltet. Vi mener at en bemanning under den foreslåtte minstenormen ikke engang ville fungere som barneparkering. Vi mener det dessuten ville være direkte i strid med arbeidsmiljølova når det gjelder de ansattes situasjon, og med barnevernslova når det gjelder barnas situasjon!

Kvinnefronten støtter de ansattes krav om minimum tre ansatte pr. avdeling. Vi er forundret over at de ansattes, foreldres og kvinneorganisasjoners gjentatte argumentasjon for økt bemanning ikke engang er behandlet i innledninga til lovforslaget.

Dersom barnehagene skal være en pedagogisk tilrettelagt virksomhet, og formålet med lova er å sikre barn gode utviklings- og aktivitetsmuligheter (jmf. både tidligere lov og endringsforslagets §§ 1 og 2, samt St.meld.93), mener vi spørsmålet om bemanning står sentralt.

Slik utkastet nå behandler spørsmålet om bemanning, mener vi det åpner for at minimumskravet om 2 pr. avdeling ikke blir noe minimumskrav, men en norm. Vi mener at Stortinget, dersom barnehagelova nå skal endres, må ta spørsmålet om bemanning alvorlig, og at man tar stilling til de kravene som er satt fram om en minimumsbemanning på 3 pr. avdeling.

Foreldrebetaling

I St.meld.93 heter det at gratis barnehage ville virke urimelig overfor familier som ikke får barnehageplass.

Stat og kommune er i dag med på å dekke utbygging og drift av barnehager. For dem som ikke får plass, kan vi ikke se at det er noe mer eller mindre rimelig om foreldrebetalinga ligger på 700, 500 eller 0 pr. plass.

Rimelig overfor dem som ikke får plass, må i stedet være økt utbygging, og ikke økt foreldrebetaling. Erfaringer viser dessuten at det heller ikke har vært noe samsvar mellom økt foreldrebetaling og økt utbygging. I Oslo f.eks. har foreldrebetalinga økt fra kr.300 i 1975, kr.360 i 1979, kr.533 i 1981 og kr.750 i 1982. Antall nye barnehageplasser pr år var 1490 i 1975, 760 i 1977, 530 i 1978, 400 i 1979 og 240 i 1980. Antallet nye barnehageplasser som er blitt opprettet er altså gått ned nettopp i den perioden foreldrebetalinga har økt mest.

I utkast til endringer i Lov om barnehager heter det at departementet er bekymret over at foreldrebetalinga i enkelte kommuner er blitt svært høy. Likvel mener man at det ikke er hensiktsmessig å fastsette maksimalsatser. Hovedbegrunnelsen er at forholdene varierer så mye fra kommune til kommune at det bør være kommunene som fastsetter foreldrebetalinga.

Det sies ikke noe om hvilke forhold som varierer og på hvilken måte. Muligens kommunenes økonomi?

Kvinnefronten i Norge mener at det må være statens ansvar å vurdere hvilke forhold som skaper denne variasjonen og likeså at det må være statens ansvar å bidra med økonomiske støttetiltak, og at det ikke skal være foreldrene på det aktuelle stedet som skal måtte betale for disse "ulike forholdene".

Et annet argument er at maksimalsatser, slik noen har foreslått, har en tendens til å bli normalsats. Utkastet går derfor mot maksimalsatser, bl.a. med den begrunnelse at mange familier sannsynligvis ville komme dårligere ut ved en slik fastsettelse.

Vi vil da få påpeke at det kommer jo an på størrelsen på maksimalsatsene. Kvinnefronten mener at målsettinga må være at barnehager skal være et tilbud for alle barn, og at dette skal være like naturlig som at alle barn har rett og krav på gratis skolegang.

I første omgang mener vi derfor at foreldreandelen skal reduseres, og at en maksimalsats må settes tilsvarende lavt. Dette mener vi må innebære betydelig økt statistiskott, også fordi vi ser utbygging og drift av barnehager som en samfunnsmessig oppgave og målsetting, som ikke skal være avhengig av kommunenes økonomi og politisk prioritering.

Innføring av kristen formålsparagraf i barnehagene

Vi er dypt uenig i lovforslagets innføring av kristen formålsparagraf i barnehagelova.

I lovforslaget heter det at dette skal innebære at barnehagene skal hjelpe til med å gi barna en oppdragelse i samsvar med de kristne grunnverdiene og at barna får en enkel innføring i kristne tradisjoner slik de kommer til uttrykk gjennom kristelige høytider.

Vi vil først påpeke at vi ikke kan se at denne i formålsparagrafen i noe dokument er begrunnet ut fra erfaringer og praksis m.h.t. nåværende lov.

Tvert i mot er vi enige i, slik det står i St.meld 93, at virksomheten i barnehager ikke er verdinøytral, men at vi har en felles kulturarv og et sett av normer og verdier som deles av de aller fleste i vårt samfunn, uansett personlig livssyn. Dette gjelder slike verdier og normer som forslaget nevner: Omsorg, likeverd, respekt, toleranse etc.

Vi kan heller ikke innse at slike normer er knyttet til noen spesiell religion. Vi mener at den norske kirken på ingen måte har noe monopol på slike verdier. (I parentes bemerket hadde vi, som kvinneorganisasjon, gjerne sett at en del av disse verdiene hadde hatt sterkere fotfeste i den norske kirke, f.eks. i forhold til likeverd mellom kjønnene, respekt for kvinner, toleranse overfor andre religioner og livssyn, for ikke å snakke om respekt og toleranse overfor kvinner og menn som ikke er heterofile, o.s.v)

Vi vil påpeke at vi synes det grenser til grov mistillit overfor de som i dag er ansatt i norske barnehager at man i det hele tatt vil presse igjennom en slik lovendring.

Kvinnefronten er en landsomfattende organisasjon. Svært mange av våre medlemmer har barn i kommunale barnehager. Vi har en entydig erfaring for

at de nevnte verdier står sentralt i norske barnehager og blant barnehagepersonalet, uansett hva de ansattes personlige livssyn måtte være. Når forslaget argumenterer med at folk flest i vårt land ønsker at de kristne verdier legges til grunn for den innsats som gjøres i barnehagene, og dermed ønsker en kristen formålsparagraf, mener vi at det ikke er dekning for denne påstanden.

Forslaget begrunner dette med at mer enn halvparten av landets kommuner har vedtatt en kristen formålsbestemmelse. Vi mener det er en drøy påstand at dette betyr at folk flest ønsker en slik bestemmelse. Så vidt vi vet er formålsbestemmelsene vedtatt i kommunalpolitiske organ, og har slett ikke vært forelagt "folk flest" i kommunene. I beste fall er det derfor rett å si at flertallet i mer enn halvparten av kommunestyrene er for en slik bestemmelse.

På den annen side har mange uttalt seg, uten å ha vært spurt riktignok, nemlig foreldre og personale. I Oslo bl.a. var et flertall av foreldrene til barnenagebarna mot en slik formålsparagraf. Den ble likevel vedtatt. Når det derfor heter at en slik paragraf skal legges til grunn for å bistå familiene i deres oppdragelse av og omsorg for småbarna og at barnenagenes formålsbestemmelser skal praktiseres i samsvar med og i forståelse med barnas hjem, så finner vi det både merkelig og urimelig at en kristen formålsparagraf skal presses igjennom over hodet på foreldrene det angår. Så vidt vi kjenner til har motstanden mot kristen formålsbestemmelse ikke vært avhengig av foreldrenes og ansattes eget livssyn.

Dersom man mener det skal vedtas noen prinsipper for hvilke verdier som skal ligge til grunn, mener vi det ville være rimeligere å ta utgangspunkt i de omtalte verdiene, uten å knytte disse til noen religion eller kirke. Dersom man ville knytte disse verdiene til noe, foreslår vi i stedet f.eks å knytte dem til De forente nasjoners generalforsamlings erklæring om Barnets Rettigheter av 20/11-59 (se vedlagte særtrykk fra FNs barn) ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ prinsipp 7 og 10, hvor det bl.a. heter:

Prinsipp 7:....Det skal gis en almindennende undervisning, som skal sette det (barnet) i stand til - på grunnlag av like muligheter for alle - å utvikle dets evner, dets personlige dømmekraft og dets moralske og sosiale ansvarsfølelse, samt til å bli et nyttig samfunnsmedlem.....

....Barnet skal ha full anledning til lek og adspredelse, som bør fremme de samme formål som undervisningen; samfunnet og myndighetene skal søke å fremme utøvelsen av denne rettighet.

Prinsipp 10: Barnet skal beskyttes mot virksomhet som kan oppmuntre til rasemessig, religiøs eller annen diskriminering. I dets oppdragelse skal det legges vekt på verdien av forståelse, toleranse, vennskap mellom folkene, fred og verdensomfattende brorskap og sørges for at det er seg bevisst at dets krefter og evner bør komme dets medmennesker til gode.

Vi mener dette ville kunne sikre en stadfesting av verdier som de aller fleste ville kunne enes om. Vi mener disse prinsippene vedtatt av FNs generalforsamling også illustrerer tydelig at slike verdier det er snakk om ikke er knyttet til noen bestemt religion.

Vi vil faktisk også understreke innholdet i prinsipp 10. I St.meld 93 heter det at et stort antall barn av språklige og kulturelle minoriteter har et særlig behov for barnehage. Vi mener et vedtak om kristen formålsparagraf i barnehagene strider mot det toleranseprinsippet man sier å ville innføre med formålsparagrafen - ikke minst overfor barn med annen religiøs og/eller kulturell bakgrunn.

I tillegg vil vi understreke at foreldre ikke vil ha noen mulighet for å ta barna ut av barnehagen på det tidspunkt religiøse spørsmål kommer opp, slik muligheten er www.pds.koldiver.no (2017)

Vi er enig i at dette ikke heller ville være praktisk gjennomførbart på noe vis, men dermed mener vi også at sammenlikning med skoleverk t ikke holder, og at ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ det bare understreker hvor feil det ville være å ~~XXXXXXXXXXXX~~ vedta en kristen formålsbestemmelse i barnehagene.

Praktisering av formålsbestemmelsen der foreldre anses å ha gitt sin tilslutning til en utvidet kristen målsetting.

For det første vil vi peke på at departementet tydeligvis mener det er av betydning at foreldre iallfall formelt sett skal gi sin tilslutning til en eventuell utvidet kristen målsetting, selv om man mener at dette er oppfylt dersom foreldre søker plass i en barnehage med slik målsetting. Vi vil igjen understreke at foreldre som ikke ønsker noen form for kristen målsetting ikke vil ha en slik mulighet, dersom en kristen formålsbestemmelse vedtas i barnehagelova.

Kvinnefronten er enig i at man burde skille mellom almenne og ikke-almenne barnehager, slik det gjøres i St.meld. 93.

I flg St.meld 93 blir ca 13,5% av alle barnehager i landet drevet av menigheter og kristne organisasjoner.

I flg utkast til endring av barnehagelova heter det at slike organisasjoner må kunne få gi et barnhagetilbud med et klart og direkte religiøst siktemål. Bare eieren gjør dette klart i vedtaket, så må lovens krav om at virksomheten skal foregå i nær forståelse med og samarbeid med barans hjem, anses å være oppfylt.

Slik barnehagedekningen er i dag, mener vi at en slik tolkning ikke holder. Rundt om i landet er det neppe slik at foreldre kan velge og vrå mellom ulike barnehager.

I innlendingen til lovforslaget heter det riktignok at dersom det i et område ~~ikke~~ bare finnes slike barnehager med utvidet kristen målsetting, så bør kommunene sørge for alternative barnehagemuligheter.

Vi mener at i så fall må kommunen sørge for det.

Vi mener videre at så lenge barnagedekninga er så lav, er vi helt uenig i at statlige midler prioriteres likt til barnehagene.

Vi er uenig i at ikke-almenne barnehager skal få samme driftstilskudd fra staten som de almenne barnehagene.

I St.meld 93 heter det at det bør vurderes for ikke-almenne barnehager hvor stor del av samlede driftsutgifter som kan dekkes av offentlige midler uten at barnehagen drives etter almenne regler. Det foreslås en øvre grense på 50%.

Vi mener at dersom det offentlige dekker deler av driftsutgiftene over hodet, så skal barnehagen drives etter almenne regler.

Lovutkastet går bort fra ethvert slikt prinsipp, og går inn for at alle barnehager skal stilles likt m.h.t. driftstilskott fra staten.

Så vidt vi kan se er det mange fler argumenter mot at ~~XXXXXXXXXXXX~~ familier som ikke ønsker slik livssynpåvirkning for sine barn skal ha valget mellom slike religiøse barnehager eller ingen barnehageplass, enn at familier som ønsker å oppdra barna i samsvar med et slikt livssyn får plass i almenne barnehager. Det første tilfellet vil legge opp til mange konfliktsituasjoner og vansker, både for foreldre og barn, men vi ikke kan se at liknende eller andre konflikter så lett vil oppstå i sistnevnte tilfelle.

Vi vil også understreke at det her er snakk om førskolebarn som har liten eller ingen mulighet ~~xxxx~~ til selv å kunne ta stilling til det ene eller det andre livssyn. Vi synes derfor det er rimelig at statens ansvar må være å prioritere både driftsstøtte og midler til utbygging av de almenne, og først og fremst de kommunale, barnehagene.

Konklusjon.

Kvinnefronten er uenig i de vesnetligste endringene som er foreslått

i utkastet til endringer av barnehagelova.

Vi er også uenig i at denne saken skal fremmes som hastesak på en slik måte det nå blir gjort, jmf. frist for høringsuttalelser og det manglende samsvar mellom meldinga som gikk forut og lovutkastet, samt mangelen på oppsummering av erfaringer med nåverende lov, og mangelen på argumentasjon for flere av de foreslåtte endringer. I tillegg er viktige argumenter ikke behandlet og tatt stilling til i utkastet. Vi mener at før barnehagelova tas opp til endelig behandling og vedtak i de styrende organer, må disse spørsmålene vi har tatt opp i vår uttalelse vurderes mye grundigere og høringsinstansene må få skikkelig tid på å uttale seg.

Det er desto mer xx fordi vi mener spørsmålet om barnehager, både m.h.t. utbygging, drift og innhold, xx står sentralt både for kvinners situasjon, og kvinners mulighet for deltakelse i samfunnslivet, og for barnas situasjon.

Oslo 25/4-82

For Kvinnefronten i Norge

Solveig Nynamar